

www.e-rara.ch

[Sententiarum libri IV]

Petrus

[Basel], [29. November 1489]

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-14567>

[Prologus]

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

Prologus

23 piētes

U aliqd de penuria ac te-
nuitate nostra cū pau-
percula in gazophila-
tiuz dñi mittere: ardua
scādere. opus vltra vi-
res nostras agere p̄sumpsim⁹. p̄summatio
nis fiducia: laborisq; mercedē in samarita
no statimētes. qui platis in curationē semi-
uini duobus denarijs: superogāti cuncta
reddere p̄fessus ē. Delectat nos v̄itas pol-
licent: s̄ terret immēsitās laboris. Beside-
riū hortat̄ p̄ficiendi: s̄ dehortat̄ iſirmitatē
deficiēdi. quā vincit zel⁹ dom⁹ dei. Quo
inardescētes: fidem nr̄am adūsus errores
carnaliū atq; aimaliū hoīm: dauidice tur-
ris clipeis munire. v̄l poti⁹ munitā osten-
dere. ac theologicarū inq̄sitionum abdita
ap̄ire. necnō ⁊ sacroz eccl̄iasticorū p̄ mo-
dulo intelligentie nr̄e noticiā ⁊ tradere stu-
duim⁹. nō valentes studiosoz frat̄z votis
iure resistere. cor̄ in xp̄o laudabilib⁹ stu-
dijs: lingua ac stilo nos fuisse flagitātius.
q̄s bigas in nob̄ agitāt xp̄i caritas. Quā-
uis non ambigam⁹ oēm hūani eloquiū ser-
monem. calūnie atq; p̄tradictiōi emuloz:
q̄ fuisse obnoxiiū. Quia dissentientib⁹ vo-
luntatū motibus: dissentiens q̄ sit animo-
rum sensus. vt cū oē dictū veri rōc p̄fectū
sit: tñ dum aliud alijs aut videt̄ aut t̄cōpla-
cet. veritati vel nō intellecte: vel offendenti:
impietatis error obnitat̄. ac voluntatis
inuidia resultet. quā deus seculi hui⁹ opa-
tur in ill⁹ dissidentie filijs: q̄ nō rōi volunta-
tem subijciūt. nec doctrine studiū ip̄edūt. s̄
his q̄ sōnariūt sapie v̄ba coaptare nitūt̄.
nō veri s̄ placiti rōez sectātes. Quos inq̄
volūtas nō ad intelligētā v̄itatē: s̄ ad de-
fensionē placētū scitat. non desiderantes
doceri veritatē: s̄ ab ea ad fabulas cōuer-
tētes auditū. Quoz p̄fessio ē magis placi-
ta q̄ docēda ⁊ quirere. nec docēda deside-
rare: s̄ desideratis doctrinā coaptare. ha-
bent rationē sapie in sup̄stitiōe. q; fidei de-
fectionē sequit̄ hypocrisis mendax. vt sit
vel in v̄bis pietas: quaz amiserit p̄scia ip-
samq; simulatā pietatē: omni v̄boz men-
dacio impiā reddūt. false doctrine institu-
tis: fidei sanctitatē corrūpe molientes. au-
riūq; puriginem sub nouello sui desiderij
dogmate alijs ingerentes. q̄ p̄tentioni stu-
dentes: p̄tra veritatē sine federe bellāt. In-
ter veri nāq; assertionē ⁊ placiti defensio-
nem: p̄tinax pugna est. duz se ⁊ veritas te-

net: & se volūtas erroris tues. **H**orum igit̃
deco odibilē eccliam euertere atq; ora opi
lare: ne virus neq̃tie in alios effundere que
ant. & lucernā veritatis in cādelabro exal
tare volētes. in labore mltro ac sudore: hoc
volumen deo p̃stante compegim⁹. ex testi
monijs veritatis in eternū fūdatīs: in qua
tuor libris distinctū. **I**n quo maiorū et
empla doctrināq; repies. in quo p̃ dñice fi
deli sincerā p̃fessione: vipereę doctrine frau
dulentia p̃didim⁹. aditū demōstrāde veri
tatis cōplexi: nec piculo impie p̃fessionis
infri. tempato inter vtrūq; moderamine
vtētes. Sicutibi dō patz vox ñra insonuit:
non a paternis discessit limitib⁹. **N**on igit̃
debet hic labor cuiq; pigro vel multuz dō
cto videri supfluous: cū multis impigris:
multisq; indoctis. inter q̃s etiā mihi sit ne
cessarius. breui volumie complicās patz
fuias: appositis eoz testimonijs. vt non sū
necesse q̃renti: libroz numerositatem euol
uere. cui breuitas qđ q̃rit offert sine labo
re. **I**n hoc aut̃ tractatu: nō solū piū lecto
rem: s̃ etiam liberū correctorem desidero.
maxie vbi p̃funda x̃sai veritatis q̃stio. q̃
ytinā tot haberet inuētores: quot habet
contradictores. **E**t aut̃ quod querit̃ faci
lius occurrat: titulos q̃bus singulorū li
brozū capitula distinguunt̃: p̃misimus.

Ste liber dictus ē sentē-
riaz, eo q̄ snias antiquoz parū et
doctozū de catholicis veritatibus
hincinde collectas summatū cōphē-
dit. Et p̄ma sui diuisione diuidit̄ in
tres p̄tos. s. in p̄m̄ium, tractatū
et epylogos. Prima ps p̄m̄ialis

incipit in principio libri. et extendit se vsqz ibi. Aeteris
ac noue. Tractatus vero ab inde vsqz ppe finē libri.
vbi s. Nec de pedibus sedentis sup foliū excelsū.
Epylogus aut ab inde vsqz ad finē libri totū. Pro
emium in qrtū qz restat ad pns legendū diuiditur in
tres ptes. In quaz pma reddit studētes beniuolos
Et hoc a principio libri vsqz ibi. Voz igit deo odibilē
lem. In scda reddit eos dociles. Et hoc a loco iam
dicto vsqz ibi. Nō igit debet hic labor. In tertia fac
eos attētos. Et hoc a textu iam vltio allegato vsqz
ad finē pmiū. Et hecē snia mgrī in hoc phemio ī
generali. In spēali autē ei⁹ snia sūmaria stat in hac
clūsiōe tripartita. Sicut p hoc qz mgrm ad cōpilatio
nem hui⁹ libri cause attrahētes causis retrahētib⁹
pl⁹ mouerūt: ip⁹ libri auditor beniuol⁹ efficit. Sic
p qtuor causaz eius assignatiōē docet reddīt. ac per
eiusdē vtilitatis expōsitiōem attētos pstituit. Pma
ps hui⁹ clūsiōis pbat sic. Quilibz bon⁹ discipulus
debz tñ beniuolēte alicui⁹ doctrine studio impē
dere qrtū mgrī suus studet beniuole tradere. qz als
esset ingūsus. et p psequēs nō bonus discipulus. Sz
mgr tam beniuolus ad traditiōē hui⁹ libri doctrine
erit: qz cās retrahētes nō pōderēs vt doctrinam
traderet hūc libz compilaui. Igit p hoc qz causis
retrahētib⁹ cās attrahētes mgr ī hui⁹ volumis ed

Antoritate humana
Majorum & min.

Μαϊουμιν εχμα.

Sententia p^{ri}m.

Enrich
Sentent. 44p.

Sententiæ 4to.

2m } Capitulo
 2m } 26. Audita fide
 3m } hoc uisibile

27 28. Auditu scdē
hoy i^o edibile

Tituli

*Mittre in galopphant
fac rōm eximius p̄fator*

trione p̄tulit. quilibet ei⁹ studentē p̄ sua beniuolentiā
beniuolū ad ei⁹ studiū efficit. vt intendit p̄ma ps h⁹
p̄clusionis. Maior h⁹ rōis ē manifesta. Minorē au
tem pōit m̄gr in l̄ra dīcēs q̄ iōm cupientē aliqd m̄t
tere de penuria ac tenuitate scie z ingenij in gazo
philatū dñi. In doctrinā sacre sēpture: in quo oēs
sc̄i p̄es exposuerūt sua opa. attrahit eū desiderii
p̄ficiēdi. s̄ retrahit eū defect⁹ scie z ingenij. vel re
trahit eū alia cā. s̄. altitudo materie h⁹ opis: z ma
gnitudo laboris. Et p̄ oppositū statim subiungit cām
p̄trariū mouētē z attrahētē q̄ ē p̄fidētia diuini auxi
lij. z p̄miū a x̄po p̄missū. S̄ p̄dictas cās m̄grm re
trahētes ab h⁹ opis cōpilatiōe vincit amor intēsus.
quē m̄gr h̄z ad eccl̄iaz. quo inflāmar⁹ op⁹ aggredī
Et suā intentiōez p̄ncipalit̄ dīcit circa tria x̄fari. s̄.
circa fidei defensionē. catholice veritatis explana
tione. z sac̄ op̄ manifestatiōez. Sc̄da ps h⁹ cōclusio
nis p̄dicte. s̄. q̄ p̄ assignatiōē quorū causaz ist⁹ libri
auditor efficit docēt. p̄bat sic. Tanto cuiuslibet scie
seu doctrine auditor reddīt magis docēt: q̄to ip̄a scie
ntia habuerit cās. finalē fructuosiorē. efficiētē inef
fabiliōrē. materialē certiorē. z formalē aptiorē. S̄z
hui⁹ libri sc̄la h̄z cām finalē fructuosissimā. materia
lem certissimā. efficiētē ineffabilissimā. z formalē
aptissimā. ergo causaz hui⁹ scie assignatio ei⁹ audito
ribus ē docibilitatis m̄stratio. vt sonat sc̄da ps con
clusionis p̄missa. Maior h⁹ rōis est euident̄. sed m̄
norē pōit m̄gr in l̄ra cū dīcit. Horū igit̄ deo odibilē
lem zc̄. P̄lio pōit cām finalē duplicē. s̄. destructiōez
erroris z manifestatiōē veritatis. Sc̄do pōit cām
efficiētē s̄tr̄ duplicē. s̄. p̄ncipalē sicut est de⁹. z mi
nus p̄ncipalē seu instrumētālē. sicut sc̄ipm. Tertio ma
terialē. s̄. autoritates sac̄i canonis. z sanctorū p̄m
s̄nias. Quarto cām formalē. s̄. formā tractat⁹. q̄ cō
sistit in distinctiōe h⁹ opis: s̄. librorū distinctiōez z ca
pitula. Et etiā formā tractādī q̄ ē idē qd̄ mod⁹ agen
di. s̄. diuidēdi v̄l exēpla pōndēdi. Tertia ps eiusdem
p̄clusionis. s̄. q̄ p̄ exp̄ss̄. onē vtilitatis doctrine hui⁹ li
bri: discipulus ei⁹ attētus p̄stituat. p̄bat sic. Quo
to maioris vtilitatis existit doctrīa alie⁹ libri seu scie
ntis ei⁹ auditorib⁹: eo dē reddīt magis attētos.
sed huius libri sc̄la seu doctrīa est maxie vtilitatis.
ergo p̄ h̄mōi vtilitates suos auditores reddīt atten
tos. Maior hui⁹ rōis ē nota. Minor. p̄bat ex l̄ra
in q̄ m̄gr dīcit: q̄ iste labor nō est sup̄fluous: sed ē ne
cessarius. eo q̄ illa q̄ alibi sparsim z diffuse p̄contāt
in ip̄o breuē tractant. ita q̄ nō sit necesse librorū
numerositatē p̄currere: cum breuitas ea q̄ collecta
sunt in hoc libro. p̄mpte offert quasi sine labore. Et
hec est sn̄ia huius p̄hemij in p̄ncipali.

Incipiunt Rubrice libri primi.
Distinctio prima.

Om̄is doctrīa est

de rebus vel de signis.
De rebus q̄bus fruendū est vel vtendū.
z de his que fruunt̄ z vtunt̄.
Quid sit frui vel vti.

DI. II. De trinitate z vnitate.

Que fuerit intentio scribentiū de trinitate
Quis ordo sit fruādus cū de trinitate agit̄
De testimonijs veteris testamēti q̄bus tri
nitatis mysteriū declarāt.
De testimonijs no. testa. ad idē p̄tinētib⁹.

**DI. III. De cognitione creatoris p̄ creatu
ras in q̄bus trinitatis vestigiū apparet.**
De imagine z similitudine trinitat̄ iāia h̄māna
De similitudine creatis z create trinitatis.
De trinitatis vnitate.

DI. IIII. Utrū deus p̄ se deū genuerit.
Utrū trinitas de vno deo p̄dicet̄ sic vn⁹
deus de tribus p̄sonis.

DI. V. Utrū diuina essentia genuerit filiū.
vel genita sit a p̄re. vel de ip̄a natus sit fi
lius. vel sp̄s sanctus p̄cesserit.

Q̄ filius nō est de nihilo: sed de aliq̄. nō tñ
de materia. sic z sp̄s sanctus.

Quare v̄bum p̄ris dicat̄ filius nature.

DI. VI. Utrū p̄r volūtate genuerit filium

an necessitate. z an volēs v̄l nolēs sit de⁹

**DI. VII. Utrū p̄r potuerit v̄l noluerit gi
gnere filiū.**

An posse gignere filiū sit aliq̄ potentia in
p̄re que non sit in filio.

**DI. VIII. De veritate ac p̄p̄tate diuine es
sētie.**
De incommutabilitate eiusdē. (sentie.
De simplicitate eiusdem.

De corpali z sp̄uali creatura: quō sit mul
tiplex z nō simplex.

Q̄ deus cū sit simplex. tñ multiplex dicat̄.

Q̄ dei simplicitas nulli p̄dicamētōz sub

Q̄ deus abusiue dicat̄ suba. (v̄ciat̄

Q̄ nō est aliqd in deo qd̄ nō sit deus.

DI. IX. De distinctiōe triū p̄sonarū.

De coeternitate p̄ris z filij.

De ineffabili z intelligibili generatiōis mō

Utrū debeat dici sp̄s gignit̄ filius vel sem
per genitus est.

De obiectionibus hereticorū nitentiūz p̄
bare filiū nō esse coeternū patri.

**DI. X. De sp̄s sancto q̄ amor p̄ris z filij p̄
p̄rie dicat̄.** cū sit in trinitate amor q̄ ē tri
nitas. sicut v̄bum p̄p̄e dicat̄ sapia. et tñ
tota trinitas dicat̄ sapia.

Q̄ eadē noia p̄p̄e z vniuersalit̄ accipiunt̄
Q̄ sp̄s sanct⁹ sic p̄ri z filio est cois. ita cō
mune nomen habet p̄p̄riū.

DI. XI. Q̄ sp̄s sanct⁹ p̄cedit a p̄re z filio.
quem tñ greci a filio p̄cedere diffitent̄. *si in h̄m
dīcunt.*

De cōuenientia latinorū z grecorū in sensu
z differentia in v̄bis.

**DI. XII. Utrū sp̄s sanctus p̄us v̄l plenius
p̄cedat a p̄re q̄ a filio.**

Q̄ sp̄s sanctus p̄ncipaliter z p̄p̄rie dicat̄
p̄cedere a patre.

**DI. XIII. Quare sp̄s sanct⁹ cū sit de suba
p̄ris nō dicat̄ genitus: sed tñ p̄cedens.**
Cur filius dicat̄ p̄cedere. cū sp̄s sanct⁹ nō
dicat̄ gigni.